

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 10.—, za pol leta K 5.—, za četrt leta K 2.50. Posamezna številka 20 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 9 mark, za Ameriko 3 dolarja. Pošiljave na uredništvo in upravnništvo Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6. II. nadst.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati se zaračunavajo, milimeter vrstica in sicer pri enkratni objavi po 60 vinarja, pri trikratni po 58 vinarja, pri šestkratni po 56 vin., pri celoletnih objavah po 54 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane mm vrstica 50 vin. — Reklam. so poštne proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Draginja na vseh koncih in krajih!

Ni zadosti, da se gospoda v naši državi ne zмени za draginjo, proti kateri ves narod razen oderuhov najodločneje protestira.

Sedaj so izdali v Belemgradu celo naredbo, po kateri se podraže zdravila in zdravilni pripomočki desetkrat in še več. Uvedli so srbski tarif, ne da bi upoštevali velikanske posledice za zdravje ljudstva. Katastrofalen udarec bo to za bolnike sploh in zlasti za bolniške blagajne, ki že zdaj komaj zmagujejo velike stroške. Pa tudi za splošno zdravje mora biti to usodnega pomena. Nujna zdravila, ki že danes stanejo po 10 do 20 K bodo stala odslej po 80 do 100 K, in to zdravila, ki so v nekaterih boleznih nujno potrebna.

Kdaj bo že vendar konec tega brezvestnega odiranja! Ali so res gospodarji v naši državi sami vojni oderuhi?

Dovelj je te komedije! Tudi najmirnejšemu človeku mora vzkipeči kri nad to neveseljo politiko. Povejte, gospoda, da ali ne! Če ne, pustite to v miru, kar ne razumete!

Kriza v gospodarstvu.

Že večkrat smo povdarjali, da nas vede vsa naša državna politika še v večjo krizo. In kaj je naravnije? Če vlada pospešuje oderuštvo, trpi verižništvo, ima strah pred vojnimi dobičkarji, uničuje našo valuto, ne skrbi ne za socialno zakonodajo ne za ureditev prometa, dočim organizira kapitalistične družbe v prave kartele in na drugi strani pa je ovirala zlasti prejšnja vlada razvoj industrije z zaprtjem mej, potem je katastrofa neizogibna.

Marsikdo bi dejal, prav je, če pride do poloma. Osebnost smo tudi mi tega mnenja, da bi bila to edina radikalna rešitev tega vladnega diletantizma. Ali eno skrb imamo, da utegne delavstvo v tem polomu največ trpeti, ker vlada v Belemgradu prav tako vneto skrbi za kapitalizem kakor je to delala prejšnja avstroogrška vlada.

Ker draginja vedno narašča vsled nezdrave gospodarske politike, je delavstvo primorano, da zahteva vedno večje mezde. K temu je opravičeno in kdor bi trdil drugače, ta bi obsojal delavstvo na smrt za gladom. V gospodarskem oziru pa to ni vseeno. Nikakor nam ne prihaja na misel, da bi hoteli zgovarjati tovarnarje in druge podjetnike, vsaj smo za socializacijo oziroma za poddrževanje vseh onih panog že danes, v katerih je to mogoče (rudniki, promet itd.). Ker pa socializacijo in poddrževanje danes še ne moremo izsiliti, je naravno, da nastane kriza v industriji, če bomo morali zaradi draginje zahtevati vedno večje plače, zakaj v inozemstvu se nahajajo tudi tovarne, ki izdelujejo isto blago kakor pri nas, premog se koplje tudi tam, naše države. Ker so pa tam cene.

živlom nižje, tovarne in obrati bolj moderno urejeni, imajo stroje in orodje na razpolago, je tam produkcija cenejša in naše tovarne že danes dobivajo zunanjo konkurenco, kar more dovesti le do tega, da bodo posamezna podjetja primorana obrat ustaviti, ker bi imeli več škode, če delajo kakor pa če stoje. Seveda ne velja to za vse industrije v polnem obsegu. Iz primera nam je jasno razvidno, kam nas je zavedla gospoda v Belemgradu, ker je v svoji kratkovidnosti dopuščala kapitalistom in jih podpirala, da so tirali naše narodno gospodarstvo z oderuštvo tako daleč.

Pred nami je tudi valutno vprašanje. Ne vemo še, kdaj se reši to krivično vprašanje. Ali do rešitve pride in takrat bo pa delavstvo stalo pred krizo, ker bodo podjetniki hoteli izvesti ključ valute tudi pri delavskih plačah (3 krome = 1 dinar). Očividno vlada sama od sebe ne bo ničesar ukrenila proti draginji, tako da utegne ob izpremenci valute draginja sorazmerno še naraščati. To je namreč naraven proces. Krona in dinar imata v inozemstvu domala enako vrednost. Ker pa pade vrednost naše krome v državi po zaslugi kapitalistične vlade za dve tretjini, torej nad normalno, bo blago pri nas poskočilo v cenah v dinarski vrednosti najmanj za eno tretjino, ker se je kurz krome vsaj za toliko prenizko nastavljal. In če vlada izda glede zamene kron z dinarji kake stroge odredbe, ker bo hotela čuvati kapitaliste, ne pa delavstvo in konsumente vobče, bodo veleproducenti in prekupci lahko svobodno fiktivno podražili življenske potrebščine še za eno tretjino sedanje vrednosti. Ali se izvrši ta proces povsem tako ali ne, seveda še ni gotovo, jasno pa je, da nam v tem pogledu preti nevarnost in da bo izpremenci valute trpek udarec v življenje delovnega ljudstva.

Nedvomno nam prete za ta primer novi mezdni boji, ki bodo zopet ogrozili gospodarstvo, in ki jih povzroči krivična regulacija valute. Delavstvo sicer ne mara stavk, toda če so neizogibne, se jih tudi ne boji, ker drugega pota nima.

Glede mezdnih diferenc in delavskega varstva bi bila vlada že marsikaj lahko ukrenila. A na to ni mislila. Po drugih državah socializirajo obrate, imajo delavski zaupniški zakon, poravnavalne urade in še marsikaj, kar je naši vladni gospodi pravcati strah.

Zaradi malomarnosti vlade, zaradi nje politike bo prehod v normalne razmere težaven, poln bojev, v katerih bo moral delavec in konsument ščititi popolnoma sam, s svojo organizacijo interese delovnega ljudstva.

Te vrstice smo napisali v ta namen, da opozorimo organizirano delavstvo na bližnjo krizo. Štediti moramo svoje moči in okrepiti svoje organizacije, da nas kritični moment ne najde nepripravljene.

Politične jegulje.

Politika, diplomacija, to sta dve umetnosti, ki pravzaprav ne gresta za ničem

drugim, kakor da nasprotnik premaga nasprotnika z zvijačo ali s silo, ga oslepari ali pa terorizira. Tak utisk bi človek dobil danes, če motri svetovno vojno, pariško konferenco in pa našo meščansko zunanjo politiko in prav tako tudi notranjo. Seveda ta izrek ali ta sodba ne velja vedno in povsod. Če ta ali ona stranka politizira in pomaga s tem svojim pristašem do pravic, je taka politika naravno in moralno utemeljena, torej opravičena, ker se bori proti krivicam in zagovarja pravice zatiranih. Način in delovanje za človeške pravice imenujemo potem dobro ali slabo politiko, kakor pač z njo pospešujemo svoje namene. Nasprotno pa je politika strank, ki hočejo v oblasti svojih predpravil zatirati in izkoriščati množice, nenaravna in moralno neutemeljena, ker smo ljudje vsi le ljudje in so, če gospoduje peščica meščanskih magnatov, aristokracija, plutokracija in hierarhija celim narodom, krivi ti sami, ker se ne pobrigajo za svoje pravice.

In pri nas v Jugoslaviji? V narodnem predstavništvu vladajo že tri četrt leta gospodje meščani, klerikalci, liberalci, radikalci, sami »demokratični« ljudje. Pa kaj vidimo? Prva vlada je vladala samo nad pol leta. Druga vlada, v kateri so bili tudi trije socialni demokrati ni vladala menda niti štirimajst dni. Prva vlada ni imela nobenega pozitivnega programa. Hotela je le v svojem krogu kovati in organizirati novo državo in delala tudi sicer popolnoma svojo politiko v pisarnah, toda ne z ljudstvom, ne z jugoslovanskim narodom marveč le s peščico agrarcev, industrijalcev in bankirjev. Dr. Korošec, katerega klerikalci sedaj tako hvalijo, je veleagrarcev in velemlinom dovolil zvišati cene mlevskih izdelkov; agrarno reformo s. Korošča so popolnoma pokvarili in še pokvarjeno niso hoteli uveljaviti, ker so se uprli veleposestniki in duhovščina; kurz naši kroni so določili za dve tretjini manjši kot srbskemu dinarju, dasi v mednarodnem prometu dinar nima dosti več vrednosti kot krona in niti vojni dobičkarjev in verižnikov se niso upali lotiti, ker so ti glavna opora družbe v Belemgradu. Vrhutega so se ustanovile pod protektoratom in z dovoljenjem vlade trgovske družbe za eksport in import, ki delajo z velikimi dobički. Da ne govorimo o carini na potrebno blago, stroje, orodje, o prometu in promogarstvu itd. Če bi bila prejšnja vlada vse vsaj za silo uredila, bi danes ne stali pred večjo krizo kakor smo stali ob prevratu. Nič ni delala ta klerikalna in radikalna gospoda.

Vsa politika prejšnje vlade je bila naperjena očitno proti interesom ljudstva že doma, če še upoštevamo dogodke na pariški konferenci, kjer se ni prav nič storilo za ujedinenje vseh Jugoslovancev, pač pa nasprotno, nam ne preostaja druga sodba, kakor da je to bila vlada brez programa, sicer pa protiljudska in je imela svoj »špas«.

Nova vlada, ki je bila sestavljena iz demokratske zajednice in treh socialnih demokratov, je bazirala na trdnem nuniem programu glede notranjih stvari (vojitve

valuta, ureditev železniških plač itd.), v zunanji politiki pa ni imela vpliva, ker imamo v Parizu baje zastopnike države, ki se ne ravna po navodilih vlade iz Belgrada, marveč delajo celo proti vladi. Zaraditega in zaradi opozicije od strani klerikalnih strank in srbskih radikalcev, ki so še bolj nazadnjaški kakor klerikalci, je v soboto dne 13. tm. druga vlada odstopila.

Za nas je značilno v tem političnem boju dasi nismo nikdar zaupali takozvanim demokratom, to, da so bili sedaj klerikalci in radikalci proti nujnim vprašanjem, ki jih je imela ta vlada v programu. Priznamo, da so klerikalci in radikalci vse »delo« prejšnje vlade opravili sporazumno z demokrati, da so vsi skupaj potom svoje politike prebivalstvo pošteno odrli, da pa vztrajajo še na tem stališču, tega jim ljudstvo ne bo moglo odpustiti. Nič niso storili v blagor ljudstva in še nadalje se protivijo! To zasluži vsekakor odločno (obsojbo in delavstvo ne more odobravati to brezglavo meščansko politiko.

Auto-delavnice in topniški arzenal.

Ljubljani so dve auto-delavnici in en topniški arzenal. Zaposlenih je v vseh teh obratih čez 200 delavcev monterjev, strugarjev, ključavničarjev in drugih. Do 1. septembra t. l. so bile te delavnice menda v področju vojaške intendance za Slovenijo v Ljubljani, sicer se pa ni nikdo, prav brigal za razvoj delavnic. Mislilo se je; dokler gre dobro, naj gre, ko pa zmanjka vsega, pa se enostavno postavi delavce na cesto — in konec je besedi. Pozamezni privatniki so že videli potrebo in koristi autodelavnic. V več krajih se že nahajajo male delavnice, ki pa ne morejo uspevati, ker nimajo potrebnega kapitala na razpolago. V gori imenovanih delavnicah pa bi se lahko izvrševala vsa popravila.

Z eno besedo: treba je energičnega strokovnega vodstva, treba materijala in utrditev plač delavcev, ki so danes izmed vseh kovinskih delavcev najslabše plačani.

Žalostno! Ali gola resnica je, da pri nas ne more eksistirati delavec, ki ima potrebne zmožnosti. Še tistega malega števila sposobnih monterjev se noče za njih delo primerno odškodovati. Ni čuda, da ljudje odhajajo, ker tu sploh ne morejo živeti.

Merodajni faktorji zganite se, ako vam je v resnici kaj ležeče na razvoju jugoslovanske industrije! S 1. t. m. je prevzelo posebno ravnateljstvo vojnega ministrstva gori navedene delavnice. Došel je tudi ukaz vojn. minist. radi ureditve plač, ki bi morale biti izplačane do 15. avgusta nazaj. Delavstvo je imelo upanje, da se iste tudi izplačajo. Radi tega se je tudi oglasila deputacija delavcev pri gosp. polkovniku Vašiču kot glavnemu upravitelju vseh delavnic. Izjavil pa je, da došli ukaz ni ukaz, temveč samo nekaka lestvica (skala), po kateri naj bi se plače uredile, da pa ni določeno ali je to dinar ali krona. Delavstvu je dobro znano, da ima tu organizirani slovenski kapital svoje roke vmes ter bo izvajalo tudi konsekvence. Storili smo potrebne korake, da pridemo do svojih pravic.

Kar velja za Zagreb in Belgrad, naj velja tudi za Ljubljano! Nikdar si pa ne bomo pustili kratiti svojih pravic. — Naj toraj to merodajni faktorji vpoštevajo. Delavstvo gori navedenih delavnic se zaveda, da so del človeške sile, ki vstvarja kapital. Ako od nas zahtevate, da ustvarjamo, nas tudi primerno odškodujte ter tudi nastavite strokovno naobraženo vodstvo,

ako nočete, da ostanemo vedno samo pastirji kostrunov.

Dopisi.

Huda jama. Pri nas v Hudi jami pri Laškem trgu imamo za komisnega paznika po imenu Gostuc. Ta možakar ravna z delavci prav surovo. Od delavcev zahteva prenapeto delo in če kdo ne more ustreči njegovi predrzni želji, pa mu pravi, naj kar doma ostane ali pa mu obeta Trbovlje. Baha se tudi, da ne pristopi nikdar organizaciji. Mož naj bo le bolj pameten, vsaj še pazniške šole nima. Če bo tako ravnal z delavci, se mu utegne zgoditi kaj takega, kakor se je zgodilo v Hrastniku z Abrolom.

Krajevna politična organizacija J. S. D. S. za Kočevje in okolico je priredila v nedeljo dne 7. sept. 1919 veliko vrtno veselico s plesom, šaljivo pošto in srečolovom na vrtu g. Hauffa. Veselice se je udeležilo nebroj občinstva, meščanov in kmetov iz okolice. Nudilo se jim je prav obilo zabave in užitka. Pri veselici je sodelovala prva delavska godba iz Trbovelj pod vodstvom sodr. kapelnika Stanko Kolenc. Izvajala je razne klasične komade tako dobro, da ji je občinstvo z navdušenostjo ploskalo. Častitamo Trboveljčanom, obenem smo ponosni, da izhaja ena najboljših godb v Jugoslaviji iz naših proletarskih vrst. Posebo moramo izreči vso čast in hvalo sodr. kapelniku, da si je znal vzgojiti tako dobro izvežbano moštvo. Trboveljčani, pokažite našim nasprotnikom, da so tudi med proletarijatom zmogljivi, ki se upajo kljub zatiranju povzdigniti na najvišjo stopnjo kulture. Mi pa smo ponosni na Vas ter bomo stremili za Vami navzgor. Bodite nam vedno za dober vzgled! — Odbor.

Guštanj-Ravne: Strašno jeziti se morajo narodnjaki J. S. Z. zaradi naše organizacije, ko vidijo, kako rase in izgubiti so morali čisto svojo pamet, ko so postavili članek v „Našo Moč“, v katerem se bahajo, da so krščanski, dasi imajo krščansko ljubezen samo za svoje žepe, ker delajo le samo sebi v korist, vsem drugim pa v škodo. Od vsega, kar so ti možaki obljubili na svojih shodih verujočemu ljudstvu, ni niti ena beseda bila resnična; vse se je pokazalo kot baharija in sleparija in zelo nizko morajo ti pobožni klerikalci sami ceniti svojo vero, da jo ob vsaki priložnosti rabijo za agitacijo zoper našo delavsko organizacijo. Pa to jim moramo povedati: rabite svojo lažnjivost za svojo stranko in ne zoper nas, drugače vam bomo pokazali na pravi pot, pa tako, da si boste zapomnili —. Da bi mi besede g. dr. Obersnela porabljali za agitacijo, je laž; saj so itak slišali vsi delavci njegov govor in govoril je dobro slovensko. Kaj je s tako težko pričakovanim ameriškim blagom? Ali ga bomo dobili ali ne? Nabavnega prispevka še tudi do danes niso izplačali. Glede zavev pri podjetju na Ravneh vam bodeim pisal v nedeljo. Tukaj dela tudi vdova, katere mož je ponesrečil v nemškem rudokopu Saarbrucknu, ona od februarja ne dobi nobene podpore. Na koga bi se obrnil, ker pošta na Nemško še ni otvorbena, prosim za odgovor. Kaj mislite, bodo že kmalu izpuščeni interniranci ali jih sploh ne bo. (Upajmo, da se stvar internirancev v kratkem uredi. — Poštni promet z inozemstvom je bil te dni dovoljen. Op. ur.)

Iz strokovnega gibanja.

Osrednje društvo stavbenih delavcev opozarja vse zaupnike, da opozore člane, ki so zaostali več prispevkov, da tiste poravnajo prej ko mogoče, ravno tako vse

druge društvenike, ker bo kmalo preteklo 52 tednov in dobe s tem društveniki pravice, sicer pa ne. Pride spomlad, takrat bo moral biti vsakdo organiziran! Prijatelji, ne poslušajte tistih buržuaskih hlapcev, kateri podpirajo mednarodni kapitalizem in ne verjemite jim. Ti niti ne vedo, koliko morajo prestati organizacijski voditelji na agitacijskih potovanjih, in neštetokrat veliko trpkih besedi slišati od strani buržuazije. Obenem pa opozarjamo delovodje, da ne nasprotujejo. Ne poslušajte tistih naukov, katere vas tisti učijo, ki pravijo, ne glej me črnega, glej mene belega in poslušaj me, tisti, kateri to uči, mora imeti sam čisto vest. Kakor smo čuli, da se pri naših članih neštetokrat kritizira čez voditelje organizacij, da za delavske žulje žrejo, da pa to ni resnica, se lahko vsak prepriča v voditeljskih pisarnah. Tudi so nekateri člani tega mnenja, da so si sami priborili več plače, ne pa z organizacijo. To pa ni istina, ker to sploh ni mogoče. Obenem polagamo na srce dotičnim, ako ne bi bilo organizacije, bi morali še danes delati za 14 K do 15 K. Tudi so eni mnenja, da bi se naj tistim, ki se bore zanje, slabše godilo kakor vsakemu drugemu; in se je to zgodilo, da je bilo več voditeljev na cesti vrženih ali to bomo vse s potrpljenjem prestali. Obenem naznanjamo tudi tistim članom, ki hočejo stopiti v mojstrsko šolo, v katero se začne vpisovati s 1. oktobrom t. l. prigrasijo naj se vsi v pisarni osrednjega društva stavbinskih delavcev z izpričevalom. S 1. novembrom se začne nadaljevalna šola obrtnih vajencev, ki se naj tudi zgleda v gori omenjeni pisarni.

Iz stavbinske stroke: Naznanjamo, da se je vršil ustanovni občni zbor stavbinske podružnice Pliverk dne 8. septembra t. l. Poročala sta sodrug Mihevc in Nachtigall. Sodr. Mihevc je poročal o jako važnih gospodarskih in političnih vprašanjih. Sodr. Nachtigall je poročal o organizaciji in konsumnem društvu. Potem so se sestavile sledeče resolucije: 1. se je soglasno zahtevalo za oprostitev zdravnika Herbst in njegovega brata lekarnarja, katera sta še sedaj internirana, ker sta popolnoma nedolžno prišla v internacijo; 2. se je zahtevalo tajnika bolniške blagajne, ki se nahaja v ravno istem položaju. — Na to se je ustanovilo tudi podružnico konsumnega društva. — Razmotrivalo se je dalje o delavskih plačah in razmerah, in o grofu Thurnu in njegovih posestvih, ki jih ima sam za dve osebi 18.000 ha gozdvov, polja, neštetih tovarn in drugih podjetij in končno se je razmotrivalo jako živahno o plebescitu.

Radeški usnjarji se nahajajo v gibanju. Prosimo vse tovariše, da ne hodijo tja v delo, dokler se stvar ne uredi, zlasti zato ne, ker spor ni povzročilo delavstvo.

Shod usnjarjev v Šoštanju. Dne 7. t. m. smo imeli prav dobro obiskan shod usnjarjev Vošnjakove tovarne v Šoštanju, na katerem je poročal sodrug Novšak iz Ljubljane. Po nagovoru poročevalca se je razvila razprava o razmerah v tovarni. Delavstvo se je naravnost zgražalo nad početjem tvrdke in ravnateljem, ki delavstvo zapostavlja, odtrguje zaslužek in surovo ravna z delavstvom ter končno, ker z 20. t. m. odpušča vse delavstvo, češ, da mora obrat ustaviti. — Tako je »pametno« gospodarstvo v naši državi!

Ustanovni občni zbor podružnice usnjarjev v Slov. gradu se je vršil dne 8. t. m. Na shodu je poročal s. Novšak iz Ljubljane, ki je v daljšem govoru orisal potrebo in korist strokovne organizacije za delavstvo. Navzoči so poročilo sprejeli z navdušenjem ter so vsi pristopili k organiza-

čiji. Tudi mi iskreno pozdravljamo to novo podružnico in želimo, da vrlo napreduje.

Lesni delavci v Zagrebu se nahajajo že pet mesecev v mezdnem gibanju. Zagrebški delodajalci so poslali svoje agente, da vabijo mizarje pod pretvezo dobre plače v Zagreb. Vse mizarje tem potom nujno svarimo, da ne hodijo v Zagreb, dokler se mezdni boj tam ne uredi. O poteku boja bomo svoječasno poročali.

Zagrebški kleparji se nahajajo že tri tedne v mezdnem gibanju. Tovariši kleparji naj ne sprejemajo zaenkrat dela v Zagrebu.

V tovarni bandadž in kirurškega orodja bratov Hlavke v Zagrebu so delavci zahtevali 25 % priboljška. Tovarna je zahtevo odklonila. Delavstvo je stopilo v stavko. Hlavka je odpustil vse delavstvo namesto, da bi se pogajal z njim. Pravi, da dobi delavce iz Češke, Avstrije in Slovenije. Delavstvo ga bojkotira. Nihče naj ne sprejme dela v tej tovarni do ureditve razmer.

Stavka kleparjev in šoferjev je izbruhnila v terek v Zagrebu.

Mlinarski delavci v Osijeku se nahajajo v mezdnem gibanju. Naj nihče ne potuje tja, dokler ni mezdno gibanje končano.

Obvestila.

Podružnica lesnih delavcev na Polzeli. naznanja, da bo med odsotnostjo blagajnika s. Pocažt Ivana zaradi orožnih vaj vodil blagajniške posle načelnik podružnice s. Kranjc Jože, in sicer od 20. septembra dalje do povratka blagajnika. Vse člane, ki bi morda še bili v zastanku s prispevki, se prosi, da se zglase gotovo v soboto od 2. do 5. ure k Dolinarju. Opozarjamo društvenike, da vedno redno plačujejo društvene prispevke, da se delo funkcionarjem olajša.

Shod lesnih delavcev na Jezerskem se bo vršil v nedeljo dne 21. t. m. ob 1. uri popoldne. Poročevalec iz Ljubljane. Priidite vsi na shod!

Shod lesnih delavcev v Sevnici se bo vršil v nedeljo dne 21. t. m. ob pol 10. dopoldne. Poročevalec iz Ljubljane. Polna udeležba dolžnost!

Shodi stavbinskih delavcev. V nedeljo dne 21. t. m. se bodo vršili shodi v Novem mestu in ustanovni občni zbor v Kamniku; v Mariboru se bo vršil shod v soboto dne 27. t. m. ob 5. popoldne, ter v Ribnici nad Mariborom v nedeljo dne 28. t. m.

Domači pregled.

Poverilci za socialno skrb deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani sprejema stranke od 15. t. m. izključno le ob ponedeljkih in petkih od 10. ure naprej. Druge dneve bodo stranke brezpogojno odklonjene.

Svarilo in poziv. Zvedeli smo, da neki slovenski denarni zavod v Ameriki kupuje od v Jugoslavijo se vračujočih izselencev dolarje in sicer dolar po K 24.—. Za znesek v kronah da ček na enega zagrebških denarnih zavodov. Dolar pa stane mnogo več, danes n. pr. celo K 49.—. Na to se opozarjajo vsi oni, ki imajo svojce v Ameriki, kateri se nameravajo vrniti. Opozorite jih takoj pisмено na to razliko v ceni ter jim pojasnite, da koristijo sebi in svojim domovini, če prinesejo dolarje s seboj. Če pa nočejo ali pa ne morejo vzeti s seboj gotovine, pa naj založe denar v kakem popolnoma zanesljivem denarnem zavodu v Ameriki in prineso s seboj čeke, ki se glase na dolarje in tu se jim bo izplačal znesek v kronah.

Natečaj. Pri obrtnem nadzorništvu v Ljubljani se razpisuje mesto asistenta. Prosilec se je izkazati, da so praktični delavci v lesni ali kovinski industriji ter da imajo obrtno-šolsko predizobrazbo. Plača po dogovoru. Prošnje je vložiti do dne 1. oktobra 1919 pri podpisanim poverjeništvu. Deželna vlada za Slovenijo, poverjeništvu za socialno skrb. — Prepehuh s. r.

Pokrajinski odbor za zaščito dece v Ljubljani. Z 9. septembrom 1919 je pričel poslovati v Ljubljani urad »Pokrajinskega odbora za zaščito dece v Ljubljani«, ki je podrejen državnemu oddeljenju za zaščito dece v Beogradu. Delokrog »Pokrajinskega odbora« se razteza na vso Slovenijo, njegov urad je pa razdeljen na štiri oddelke, ki upravljajo sledeče posle: Vodstvo urada (pravni svet v varuštvenih zadevah, pravna pomoč nezakonskim otrokom in materam; skrb za gluho in slepo deco, skrb za duševno zaostalo deco; otroške bolnice); skrb za dojenice in porodnice ter oskrba otrok v predšolski dobi; dalje vzgoja zanemarjene mladine in vzgoja ogrožene mladine, sirotišnice in oskrba sirot, in slednjič organizacija, dnevno zavetišče, statistika, publicistika. Vse vloge, ki se tičejo varstva otrok in mladinske oskrbe, je odslej nasloviti na »Pokrajinski odbor za zaščito dece v Ljubljani«, deželni dvorec, II. nadstropje. Uradne ure za stranke novega urada so vsak delavnik od 10. do 12., svoje uradne prostore ima »Pokrajinski odbor« v deželnem dvorcu, II. nadstropje, soba 131 in 132.

»Državna posredovalnica za delo«, podružnica za Ljubljano in okolico. V preteklem tednu od 9. septembra do 14. septembra 1919 je iskalo delo 175 moških in 44 ženskih delavskih moči. Delodajalci so pa iskali 89 moških in 59 ženskih delavskih moči. Posredovanj se je izvršilo 87. Pri vseh podružnicah »Državne posredovalnice za delo« je od 1. januarja 1919. do 14. septembra 1919, iskalo delo 14.287 delavskih moči, delodajalci so pa iskali 11.992 delavcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 4517. Delo iščejo: pisarniške moči, knjigovodje in kontrolisti (331), trgovski sotrudniki in sotrudnice (318), poljski in tovarniški delavci in delavke (130), služkinje in kuharice (121), vajenci raznih strok (125), dninarji in dninarice (102) peki, mlinarji, mesarji, šivilje, krojači, črevljarji, natakarji in natakarice, rudarji, ključavničarji, strojniki, ekonomski, oskrbniki, mehanikarji, slugi, vratarji, hišniki, pazniki, hlapci, kovači, plavžarji itd. Delo je na razpolago: hlapcem, težakom in raznim delavcem (202), služkinjam in kuharicam (123), poljskim delavcem in delavkam, vajencem razne stroke, drvarjem, delavcem za hudournike, pletarjem, em, delavcem za hudournike, pletarjem, minarjem, strojarjem, sedlarjem, krojačem, sodarjem, tesarjem, žagarjem, zidarjem, mlinarjem, oglarjem, strojnimi pletilcam, kurjačem itd.

Načelnik čevljarke zadruge v Mariboru se hvali, da bo dobil iz Ljubljane čevljarke pomočnike, ki mu bodo na pol zastopali delali. Ljubljanski čevljarji pa mu ne bodo napravili tega veselja; glede tega naj bo le brez skrbi.

Intervencije soc. dem. poslancev. Klub jugoslov. soc. dem. poslancev je te dni interveniral, da se vrnejo koroški interniranci iz Srbije (Smedereva in drugod) domov — dalje je interveniral radi odpusta 100 civilnih delavcev iz vojaškega oskrbovališča v Mariboru — istotako je posegel z vso odločnostjo za ureditev razmer (tako delavnega časa in mezd) v ljubljanski avtomobilni delavnici. Interveniral

je nadalje pri železniškem ministrstvu radi progonov delavstva na drž. in južni železnici — v justičnem ministrstvu pa radi progonov izrečenih obsodb — ter končno pri tobačni režiji radi ureditve in izpolnitve zahtev delavstva v ljubljanski tobačni tovarni.

Osemurni delavnik za celo državo SHS. V ministrski seji z dne 12. sept. je predložil sodr. Vitomir Korač naredbo, s katero se uvaja 8 urni delavnik za celo državo. Naredbo bomo objavili v kratkem. — Naredbo je regent 13. sept. podpisal in bo te dni obelodanjena v službenih časopisih. — Sodrugi V. Korač je izdell še več zelo važnih socialno-političnih odredb, ki pa vsled političnih razmer in krize niso mogle biti še predložene in odobrene v sejah ministrskega sveta.

Zahvala trboveljskega rudarja. Dokler je človek mlad ali zdrav, da gara in dela kot živina, za to kapitalistično družbo, jej ustvarja raj na tem svetu, je še, mu da od svoje bogato obložene mize vsaj toliko, da ne pogine, ali joj je takrat, kadar se postaraš in obnemoreš ali pa da vsled bolezni prenehaš z delom, takrat te ta družba ne pozna več, takrat lahko pogineš kot stekel pes za cesto. Tako se je zgodilo tudi meni; tri leta sem že bolan in nezmožen za delo in med tem časom mi je pa še žena umrla ter mi zapustila štiri otroke. Danes mi ne preostaja drugega, kakor prositi miloščino okolu. Ali kje naj prosim? Do onih, ki sem jim ustvarjal bogastvo, ne morem, kajti oni živijo v velikih mestih v lepih hišah, ki so beračem nedostopne, oni posedajo ter pijejo in jedo po takšnih hotelih in kavarnah, ki jih berači smejo le od daleč pogledati. Torej, kje naj prosim!? Ali naj grem živ v grob? Moji znanci, prijatelji, tovariši in sodrugi mi pomagajo, ali vsega tudi ne zmorejo, ker kar dobim od njih si morajo pritrpati naravnost od svojih ust, zakaj sami so potrebni. Pred tednom dni so zbirali svoto, da mi jo podarijo in mi olajšajo bedo. Nabrali so 333 kron. Tisočera hvala Vam sodrugi nikdar pozabljeni! — Lavrič.

Stanovanjska beda. Iz delavskih krogov nam pišejo, da se namerava v Ljubljani ustanoviti družbo »Lastni dom«, ki naj bi preskrbovala svojim članom: lastne domove (hišo z vrtom in dvoriščem, na kmetih tudi s poljem), do smrti najemnine prosta stanovanja tudi za dediče, lastne spalnice in sobe za samce, ugodnosti države, prenočišča za potujoče, preskrba z živili in potrebščinami po najnižjih cenah. Društvo mora imeti vsaj 300 članov. Priglasijo se sprejemajo pod naslovom »Lastni dom«, Ljubljana, Resljeva cesta 20.

Veselica v Konjicah. Opozarjamo vse tovariše in prijatelje našega delavstva na veselico, ki se bo vršila v nedeljo dne 21. tm. v Konjicah. V prijateljskem krogu se hočemo navdušiti za nadaljnje delo v prid delovnega ljudstva.

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja odstranimo, sporočamo, da je v soboto 38. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki imajo prispevek plačan samo do 31. tedna, se opozarjajo, da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 31. prispevek t. l. že poravnal. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

Vrednost krone. Na torkovi borzi v Zagrebu so imele inozemske vrednote naslednje tečaje: 100 dolarjev — 5300 kron; 100 čehoslovaških kron = 150 do 153 kron; en funt šterlingov = 211 do 215 kron; 1 napoleon = 179 do 181 kron; 100 mark = 260 do 264 kron; 100 lir = 520 do 522 kron; 100 lejev = 239 do 242 kron.

Svetovni pregled.

V Avstriji so uvedli tudi za delavce plačan dopust od enega tedna do dveh.

Napredna Avstrija. Najreakcionarnejša država pred letom dni postaja najnaprednejša v srednji Evropi. Dunajski občinski svet je sklenil na predlog občinskega svetovaleca Pavla Speiserja, bivšega tajnika društva „Freie Schule“, da bodo delili vsem otrokom na dunajskih ljudskih šolah prihodnje šolsko leto vse učne pripomočke, knjige, zvezke itd. na občinske stroške. — Toda pri nas? ...

Koliko je brezposelnih v Evropi? Nezaposlenost je splošni pojav celega sveta. Ob nezaposlenosti silno trpe že itak izmuzgani delavski sloji. Nezaposlenost je tako v razvitih kot nerazvitih državah zelo velika. Na francoskem so se to leto pojavile in se dannedan vedno pogosteje ponavljajo številne stavke in veliki francoski list „Journal des Debats“ ima za te stavke kar stalno rubriko. Angleški list „Times“ pa je v nekem članku, kjer razpravlja o ekonomskem položaju, konstatiral, da je v Evropi okoli 15 milijonov družin, ki dobivajo brezposelne podpore. Mogoče je v tem malo pretiraval, utajiti se pa ne da, da postaja brezposelnost eden najhujših in najnevarnejših problemov sedanjega časa.

Francoski socialistični kongres. Kongres francoskih socialistov je s 1427 proti 490 glasovi sprejel resolucijo sodruha Maurina, po kateri naj se enajstim socialističnim poslancem, ki so še po sklepu premirja glasovali za vojaške kredite, izrečejo grajo, toda brez izključenja iz stranke. Rienthaler in drugi člani skrajne levice so glasovali za izključenje. Vsled omenjene resolucije je edinstvo stranke rešeno. Obenem se je pa sklenilo, da se bo v bodoče vsak poslanec, ki bo glasoval za vojaške kredite oziroma za ratifikacijo mirovne pogodbe, s tem dejanjem sam izključil iz stranke.

Delavci v Indiji so izvojevali zmago. Velika stavka delavcev v 86 bombaževih tovarnah, ki je trajala tri tedne, je končana z zmago stavkarjev. Delodajalci so po nasvetu guvernerja v Bombayu povišali delavcem plačo za 20 odstotkov in delavci dobe zraven tega še nagrado po 20 rupirjev (1 rup. prej K 1.60).

Zmaga rdeče armade. Kakor se poroča iz Moskve, je bila Kolčakova vojska z južne strani obkoljena. Boljševiki so zajeli 12.000 mož in mnogo vojnega gradiva. Odposlanstvo je zaprosilo za mir.

Izkaz strokovne komisije za Slovenijo

o sprejetih prostovoljnih prispevkih za stavkovni sklad.

Živilski delavci. Kranj 52 K 8 vin., rudarji, Kočevje 1000 K, Osob. kuril. v Ljublj. 61 K, Mizarji, tvrdke Naglas, Ljublj. 35 K, pekovski pomoč., Maribor 186 K, tobačno delavstvo, oddelek zav. tobaka 131 K, Lesni delavci, Duplica pri Kamniku 30 K, rudarji, Zabukovca 217 K, cestni železničarji, Ljubljana 133 K, rudarji, Štore 41 K, delavstvo tobač. tov. 96 K 80 vin., železničarji Zagorje 145 K, natakarij. Ljubljana 136 K,

usnarji, Ljubljana 416 K, usnarji, Kranj 63 kron 70 vin., oblačilni delavci, Kranj 15 K, delav. tvrdke Zabret & Co., Kranj 38 K, 80 vin., usnarji, Vrhnika 39 K, politič. org. Vič 175 K 60 vin., rudarji, Železna kaplja 28 K, rudarji, Rajhenburk 106 K, usnarji, Šmartno pri Litiji 45 K, pekovski pomočniki, Ljubljana 222 K, krojači, Ljubljana 179 K, 60 vin., kemični delav. Ruše 168 K 60 v., živil. delavci, Maribor 57 K, usnarji, Konjice 78 K, Lesni delavci, Loka pri Žusmu 63 K, rudarji, Mirna 33 K, rudarji, Trbovlje 5234 K, stavbinski delavci, Maribor 51 K, železničarji, Novomesto 59 K, železničarji, Jesenice 148 K, lesni delavci, Polzela, 167 kron, lesni delavci, Strnišče 345 K 60 vin., usnarji, Šoštanj 257 K, lesni delavci, Mislja 110 K, Stavn. delavci, Ljubljana 200 stavb. delavci, Ljubljana 116 K, kamnoseki Ljubljana 38 K, lesni delavci, Ptuj 200 K, rudarji, Rajhenburk 45 K, steklarji, Hrastnik 145 K, rudarji, Hrastnik 553 K, lesni delavci, Borovnica 53 K, neimenovani, Ljubljana 391 K 80 vin., lesni delavci, Ljubljana 272 K, 10 vin., živilski delavci, Kranj 50 K, rudarji, Mežica 370 K, usnarji, Ptuj 85 K, lesni delavci, Sevnica 68 K, rudarji Velenje 88 K, lesni delavci, Polzela 131 K, usnarji, Maribor 141 K, železničarji, Ponikva 70 K, rudarji, Leše 361 K 40 vin., Skladišni delav. in premikalno osebje juž. železnice, Ljubljana 451 K 40 vin., sprevedniki juž. želez. Ljubljana 154 K, železničarji, Borovnica 148 K 60 vin., delavstvo tob. tov. 360 K, lesni delavci, Ljubljana 230 kron krojači, Ljubljana 20 K, železničarji, Hoče 35 K, rudarji, Zabukova 163 K, rudarji, Zagorje 1268 K 20 vin., železničarji, Ljubljana 542 K, železničarji, Celje 30 K, železničarji, Borovnica 60 K, rudarji, Štore 39 K. (Dalje.)

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TOKAN

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Zahtevajte

samo pristno „Hit“ kremo ki je radi svojih sestavin najbolja in zajamčena ter domaći izdelek. Zaloga na debelo.

Oroslav Črtalič.

Resljeva cesta 20.

RAZGLAS.

Dr. Bogdan Derč ordinira za svoje članov Okrajne bolniške blagajne ljubljanske, in sicer: za noseče, za matere, za dojenčice in otroke brezplačno vsak dan od 3. do 5. ure popoldan v Elizabetni bolnišnici v Streliški ulici (za Gradom).

Svojci, ki potrebujejo zdravniško pomoč, zglasti se morajo prej v blagajnični pisarni na Turjaškem trgu št. 4, prvo nadstropje, oziroma poslati v pisarno svojega zastopnika, in dokazati svojo upravičenost s kako listino (z izpisom iz rojstne knjige, poročnim listom itd.), da dobe nakaznico, brez katere ordinira zdravnik le v nujni sili. Kadar je ordiniral zdravnik brez nakaznice, poslati je naknadno po nakaznico.

M Ljubljani, dne 22. julija 1919.

Načelstvo.

KAJO DELIC

draguljar in zlatar

Ljubljana, Hilkerjeva ulica št. 4.

prilpoda svojo

draguljarsko delavnico

za nova dela in popravila, kakor tudi za vsa zlatarska dela, pozlačenje posrebrnenje itd. Staro srebro in zlato se kupi po najvišjih cenah in se tudi predela v nove stvari broške, uhane prestane i. t. d.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6.

registrovana zadruga z omejeno odgovornostjo

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejša plakata in vabila - za shode in veselice.

LETNE ZAKLJUCKE

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur itd. itd.

STEREOTIPIJA LITOGRAFIJA.

Ivan Jax in sin

Ljubljana Dunajsta c. 17.

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pie-

tenje

(Strickmaschinen)

za rodbino in

obrt. Pisalni

stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	11—12	1/21	Turjaški trg št. 4, v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	10—11	1/21	Turjaški trg št. 4.
Dr. Viktor Brekvar splošno zdravljenje	11—12	1/21	Hilkerjeva ul. 12.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	8—9	1—2	Turjaški trg št. 4.
		1—3	Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasti v pisarno bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznica za zdravnika (bolniško zglastnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznico. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.